

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації

з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання
випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої
освіти першого бакалаврського рівня
зі спеціальності 053 Психологія

Тернопіль, 2023

*Затверджено і рекомендовано до видання на засіданні кафедри
психології та соціальної роботи Західноукраїнського
національного університету
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)*

Методичні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання
випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого бакалаврського
рівня зі спеціальності 053 Психологія / за ред. проф. А. Н. Гірняка. Тернопіль : ВПЦ
«Університетська думка», 2023. 60 с.

Укладачі: Гірняк А.Н., Фурман А.В., Гірняк Г.С.

Рецензенти: д.психол.н., проф. *В.Г. Панок*
д.психол.н., проф. *С.К. Шандрук*
д.пед.н., проф. *Л.З. Ребуха*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Загальні вимоги до структури та змісту випускної кваліфікаційної роботи.....	5
1.1. Мета і завдання випускної кваліфікаційної роботи.....	5
1.2. Структура випускної кваліфікаційної роботи.....	6
2. Організація роботи над випускним кваліфікаційним дослідженням	9
2.1. Вибір теми випускної кваліфікаційної роботи.....	9
2.2. Підбір інформаційного матеріалу	10
2.3. Опрацювання інформаційних джерел.....	11
2.4. Робота над планом наукового дослідження	13
2.5. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи	13
3. Оформлення кваліфікаційної роботи.....	16
3.1. Загальні вимоги	16
3.2. Подання текстового матеріалу.....	18
3.3. Правила подання ілюстрацій	19
3.4. Правила побудови таблиць	19
3.5. Подання переліків	21
3.6. Примітки	22
3.7. Виноски	23
3.8. Оформлення рівнянь та формул	23
3.9. Оформлення цитат і посилань	24
3.10. Оформлення додатків	25
4. захист та оцінювання випускних кваліфікаційних робіт.....	26
4.1. Попередній захист кваліфікаційної роботи.....	26
4.2. Захист випускної кваліфікаційної роботи	26
4.3. Оцінювання випускної кваліфікаційної роботи.....	27
5. Додатки	31

ВСТУП

Виконання і захист випускної кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня є завершальним етапом навчання й одним з основних видів атестації у Західноукраїнському національному університеті, метою якої є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Випускна кваліфікаційна робота має відповідати встановленим вимогам і виконуватися автором самостійно на основі опрацьованого найновішого теоретичного, нормативно-правового, статистичного і практичного матеріалу, містити власні розробки, висновки та пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою. Роботи, механічно переписані з літературних джерел, нормативних документів, неопрацьовані й невірно оформлені, а також виконані шляхом копіївання та дослівного використання тексту, ідей інших авторів без посилання на використані джерела (плагіат), до захисту не допускаються. Мінімально необхідний показник унікальності тексту – **75%**.

У кінці роботи окремою сторінкою розміщувати «Декларацію доброчесності» (Додаток Т).

Тема випускної кваліфікаційної роботи має характеризуватися актуальністю, адекватністю використання як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового пізнання, правомірність і доцільність застосування яких повинна бути всебічно обґрунтованою в кожному конкретному випадку.

Варто пам'ятати, що випускна кваліфікаційна робота – це підсумок творчої діяльності, у процесі якої студент-випускник на основі набутих теоретичних і практичних знань, умінь, накопиченого досвіду здійснення власних досліджень, зобов'язаний розробити комплекс заходів чи практичних рекомендацій, спрямованих на виконання актуальної науково прикладної задачі.

На основі вивчення виконаної кваліфікаційної бакалаврської роботи і захисту її основних положень Екзаменаційна комісія (далі – ЕК) оцінює рівень теоретичної та практичної підготовки випускника й приймає рішення про присвоєння здобувачеві ступеня вищої освіти – бакалавра та кваліфікації зі спеціальності.

Випускною кваліфікаційною роботою мають право керувати кваліфіковані науково-педагогічні працівники (далі – НПП). Завідувач випускової кафедри та гарант ОП здійснюють організацію і контроль за процесом підготовки та захисту вказаних робіт. Тематику випускових кваліфікаційних робіт щорічно коригують, враховуючи розвиток відповідного напрямку науки, сфери фахової діяльності, потреб регіону і замовників наукових досліджень чи практичних розробок, набутого кафедрою досвіду, побажань роботодавців і рекомендацій ЕК.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Мета і завдання випускної кваліфікаційної роботи

Згідно з навчальними планами підготовки фахівців із вищою освітою, випускна кваліфікаційна робота – один із видів державної атестації студентів, яку проходять випускники освітнього рівня «бакалавр». Через підготовку та захист кваліфікаційної роботи здобувач підтверджує рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні задачі.

Бакалаврська випускна кваліфікаційна робота – це самостійне та завершене наукове дослідження, у якому, на базі вивчених професійно-орієнтованих дисциплін і виконаних студентом практичних робіт за фаховим спрямуванням, формулюються й обґрунтовуються наукові положення з елементами новітніх знань (наукової новизни), що характеризують внутрішню єдність одержаних результатів, зроблених висновків і розроблених рекомендацій, які висуваються до практичного впровадження та публічного захисту і свідчать про можливість виконувати конкретні інноваційні управлінські, науково-теоретичні та прикладні завдання з врахуванням специфіки різних галузей науки та сфер професійної діяльності за профілем підготовки здобувача освітнього ступеня «бакалавра».

Метою виконання випускної кваліфікаційної роботи є систематизація, узагальнення, закріплення та розширення теоретичних знань, їхнє ефективне застосування для виконання науково-прикладного завдання шляхом поглибленого опанування обраної теми та методів самостійного дослідження, демонстрації вмінь логічно-послідовного викладу дослідницького матеріалу, а також навичок практичного застосування теоретичних знань для виконання завдань відповідно до вимог освітньо-професійної програми із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Для досягнення мети в роботі виконуються такі завдання:

- опрацювання, систематизація, узагальнення та поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення певних практичних завдань;
- формулювання конкретної прикладної проблематики, що не знайшла достатнього висвітлення в наукових джерелах і потребує інноваційних підходів до розроблення комплексу взаємопов'язаних пропозицій для її вирішення;
- наукове обґрунтування інструментарію (методів, прийомів і засобів) вирішення визначеної проблеми;
- моделювання внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, які є суттєвими для виконання конкретного науково-прикладного завдання;
- формування вмотивованих і виважених висновків, рекомендацій і пропозицій на основі результатів наукового дослідження.

1.2. Структура випускної кваліфікаційної роботи

Орієнтована структура кваліфікаційної роботи:

- титульний аркуш;
- завдання на виконання кваліфікаційної роботи;
- замовлення на виконання кваліфікаційної роботи (за необхідності);
- зовнішня рецензія (стороннього фахівця у відповідній галузі науки і професійної діяльності);
- довідка про впровадження (за необхідності);
- відгук наукового керівника;
- анотація;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності);
- вступ;
- розділи основної частини;
- висновки до окремих розділів;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи містить (додаток Д):

- найменування міністерства, якому підпорядкований заклад вищої освіти;
- назву закладу вищої освіти, факультету (інституту) та кафедри, де виконано кваліфікаційну роботу;
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача освітнього ступеня;
- тему кваліфікаційної роботи;
- шифр і найменування спеціальності та назву освітньо-професійної програми;
- освітній ступінь;
- шифр групи, прізвище, ініціали та підпис здобувача;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали і підпис наукового керівника, а також консультанта (за наявності);
- відмітку про допуск до захисту, дату, прізвище, ініціали та підпис завідувача випускової кафедри;
- місто, рік.

Зміст представляють на початку роботи. У ньому вказують назви складників роботи - розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів (якщо вони мають окремі заголовки), додатки і номери сторінок, на яких починається матеріал відповідних структурних частин роботи.

Анотацію пишуть українською й англійською мовами. Вона містить відомості про автора, назву кваліфікаційної роботи, освітній ступінь і спеціальність, за якими вона виконується, місце та рік захисту, стислий виклад змісту та результатів роботи (додаток Ж).

Резюме складають українською й англійською мовами. Воно містить відомості про обсяг і структуру роботи, кількість таблиць і рисунків, використаних джерел, додатків; мету кваліфікаційної роботи, об'єкт і предмет дослідження, зроблені висновки та їхню новизну, а також ключові слова.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів. Усі використані в роботі малопоширені умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни пояснюють у переліку, розміщеному безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Незважаючи на наявність списку за першої появи цих елементів у тексті роботи наводять їхнє розшифрування в круглих дужках.

Перелік друкують у дві колонки, у яких ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч – їхнє детальне розшифрування (додаток Л). Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення символи, позначення тощо повторюються менше ніж три рази, указаний перелік не складають, а їхнє розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ до кваліфікаційної роботи – невід'ємна частина, у якій стисло подають власну оцінку сучасного стану проблеми, указуючи на практично виконані/невиконані завдання, наукові підходи, що вже застосовуються у цій сфері наукових розвідок, напрацювання провідних учених і фахівців, світові тенденції та інноваційний зарубіжний досвід у виконанні поставлених завдань, обґрунтування доцільності здійснення наукових досліджень. У вступі формулюють актуальність вибраної теми, мету і завдання наукового дослідження, об'єкт та предмет дослідження, вибрані методи дослідження, наукову новизну – для робіт за рівнем «бакалавр», практичну значущість отриманих результатів, інформацію про апробацію результатів роботи та власні публікації. Орієнтовний обсяг вступу – 2,5-4 сторінки друкованого тексту.

Основна частина роботи – це її головна складова, що містить виклад сучасних відомостей і уявлень про об'єкт (предмет) дослідження або опис розробок (напрацювань), які є необхідними та достатніми для розкриття змісту здійснених наукових пошуків і отриманих результатів (опис методології дослідження, характеристик і/або властивостей об'єкта (предмета) дослідження, основних принципів рішень і механізмів, що забезпечують їхню реалізацію та забезпечують комплексне виконання поставлених перед дослідником завдань). Основна частина складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. У розділах детально розглядають методологію, методику, інструментарій і техніку дослідження, узагальнюють його результати.

Основна частина повинна містити два, або три розділи, кожний із яких не менше двох підрозділів. Зміст розділів повинен точно відповідати темі роботи, її меті та завданням. Кожен розділ основної частини завершують висновками у вигляді стисло викладу одержаних результатів дослідження (до однієї сторінки). Орієнтовний обсяг основної частини бакалаврської роботи за освітньо-професійними програмами – 40-50 сторінок друкованого тексту. Рекомендоване співвідношення обсягу окремих розділів: якщо робота має три розділи, то відповідно перший розділ становить 30% загального обсягу основної частини кваліфікаційної роботи, другий – 40%, третій – 30%, якщо ж робота має

два розділи, то перший розділ – 40%, другий – 60% текстового матеріалу (Додаток С).

Висновки до кваліфікаційної роботи загалом розміщують безпосередньо після її основної частини, починаючи з нової сторінки. У них наводять отримані автором основні наукові результати, які розкривають ступінь досягнення мети та виконання завдань кваліфікаційної роботи, їхню науково-теоретичну цінність і прикладну значущість, відображають позитивні та негативні сторони запропонованих рішень і розробок, порівнюють їх із попередніми науковими здобутками, рішеннями (розробками), формулюють рекомендації щодо наукового і практичного використання одержаних результатів. Для кращого сприйняття текст висновків доцільно поділяти на пункти і розміщувати у певній логічній послідовності (спочатку новітні науково-теоретичні результати, а потім результати практичного характеру). Висновки повинні займати приблизно 3-5 сторінок.

Список використаних джерел містить перелік джерел, із яких у роботі використано ті чи інші матеріали та на які обов'язково мають бути посилання у тексті. Цей перелік починають із нової сторінки, подаючи бібліографічні описи в порядку, за яким їх уперше згадують у тексті або в алфавітному порядку з їхньою наскрізною нумерацією. Бібліографічні описи джерел у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (додаток Н). Кількість використаних джерел у бакалаврській 50-60 найменувань, із них 50% мають бути видані (оприлюднені) упродовж останніх 3-5 років, бажано також використовувати джерела, опубліковані за кордоном і розміщені на зарубіжних Інтернет-сайтах.

Додатки повинні містити матеріал, який:

а) є необхідним для повного висвітлення проблематики дослідження, але його введення до основної частини кваліфікаційної роботи може зумовити її переважання інформацією, що безпосередньо не стосується обраної теми, а також порушити впорядкованість та логічність викладу тексту роботи;

б) не може бути послідовно розміщений в основній частині кваліфікаційної роботи через надмірний обсяг або способи відтворення, що може призвести до порушення встановлених вимог до її загального обсягу;

в) підтверджує апробацію і впровадження результатів досліджень.

Таким чином, у додатках доцільно розміщувати допоміжні ілюстрації або таблиці, а також матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення чи форму подання не можуть бути включені до основної частини роботи (оригінали фотографій, проміжні математичні докази, формули, розрахунки, інструкції, методики, опис комп'ютерних програм, первинні документи або їхні копії тощо).

2. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАД ВИПУСКНИМ КВАЛІФІКАЦІЙНИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ

2.1. Вибір теми випускної кваліфікаційної роботи

Підготовку до написання кваліфікаційної роботи починають із вибору теми. Своєчасний та обґрунтований вибір теми кваліфікаційної роботи значним чином визначає процес засвоєння знань і набуття умінь для подальшої ефективної діяльності.

Студент самостійно вибирає будь-яку із запропонованого випусковою кафедрою переліку тем досліджень (додаток У). При цьому доцільно враховувати актуальність й обізнаність автора з темою, майбутній фах і рівень підготовки студента; наявність у нього достатньої науково-теоретичної та інформаційно-фактологічної бази; можливість отримання при впровадженні ефективних результатів у різноманітних галузях науки та сферах практично орієнтованої професійної діяльності; власні уподобання, наукові інтереси автора тощо.

Перелік тем за кожною спеціальністю й освітньо-професійною чи освітньо-науковою програмою повинен бути достатньо широким, щоб кожен здобувач міг задовольнити свій науковий запит. Тому при виборі теми дослідження потрібно уникати ситуації, у якій вони б повторювалися для двох чи більше виконавців. Дублювання можливе лише у виняткових випадках, коли необхідно забезпечити комплексне виконання певних наукових і практичних завдань, які не можна охопити окремим дослідженням. Автори кваліфікаційних робіт подібними темами мають уточнити основні аспекти свого наукового дослідження, застосовувати різні інноваційні підходи, принципи та методи наукових пошуків для виконання поставлених завдань.

За бажанням студент може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи. Вибираючи тему, варто пам'ятати, що дослідження за комплексними (абстрактними) темами часто бувають поверхневими та недостатньо самостійними. Натомість вузько спеціалізовану тему опрацьовують докладніше та ґрунтовніше.

Важливим фактором вдалого вибору теми для студента є глибоке усвідомлення проблематики дослідження, її осмислення й обґрунтування. При цьому здобувач повинен виокремлювати три етапи при виборі проблеми: її формулювання та окреслення очікуваного результату; детальна структуризація проблеми, тобто виокремлення у межах теми підтем і дослідницьких питань; визначення актуальності, значущості проблеми для науки та практики.

Від того, наскільки правильною буде постановка проблеми, значним чином залежить її розв'язання, і, відповідно, результат написання кваліфікаційної роботи. Важливою передумовою отримання останнього є правильне формулювання проблеми з визначенням її актуальності, ступеня розробленості, наявних наукових, нормативно-правових та інформаційно-фактологічних джерел.

Формулювання теми повинно бути лаконічним і відповідати обраній спеціальності, розкривати суть актуальної наукової проблематики.

З метою конкретизації іноді до назви доречно додати невеликий (4-6 слів) уточнюючий підзаголовок через двокрапку або в дужках. Зокрема, це стосується робіт, що висвітлюють вузько спеціалізовані теми. Формулювання теми таких робіт повинно бути конкретним і аргументованим.

Визначившись із темою дипломної роботи студент подає на ім'я завідувача кафедри заяву, у якій вказує: обрану тему дипломного дослідження; коротке обґрунтування вибору теми; побажання щодо призначення наукового керівника («науковим керівником прошу призначити ...») (додаток А).

Завідувач випускової кафедри, відповідно до поданих заяв розподіляє теми і виконавців серед наукових керівників, ураховуючи побажання студентів про призначення керівника, фах і наукові інтереси професорсько-викладацького колективу відповідної кафедри. Після цього виконавці кваліфікаційних робіт уточнюють та узгоджують із науковими керівниками остаточний варіант формулювання теми роботи, план дослідження та їхнє обґрунтування. Підготовлені належним чином матеріали подають на кафедру для обговорення й погодження.

Після затвердження теми і плану керівник дає студентові завдання за встановленою формою. У завданні наводяться перелік етапів і послідовність виконання дослідження із зазначенням термінів подання матеріалів науковому керівникові. Кожен виконавець кваліфікаційної роботи зобов'язаний чітко дотримуватися поетапного графіку її виконання згідно з отриманим завданням (додаток Б).

Наступним етапом після затвердження теми та плану кваліфікаційної роботи є добір необхідних джерел інформації для її написання.

2.2. Підбір інформаційного матеріалу

Однією з основних заporук успішного написання кваліфікаційної роботи є продумана, правильно здійснена підготовча робота. Обравши тему, здобувач має чітко окреслити мету своєї роботи, послідовність її написання, підібрати відповідну наукову і навчальну літературу, електронні джерела інформаційних ресурсів та емпіричний матеріал. Виходячи з обраної проблематики, випускник самостійно добирає необхідний інформаційний матеріал.

Інформаційну базу дослідження складають закони України, постанови Кабінету Міністрів, укази Президента України та інші нормативно-правові документи. Зазначені кодифіковані матеріали регулярно публікуються в офіційних друкованих виданнях органів державної законодавчої (щотижневий нормативний бюлетень «Відомості Верховної Ради», газета «Голос України») та центральної виконавчої влади (газета «Урядовий кур'єр»), у збірниках актів законодавства «Офіційний вісник України», розміщуються у правових інформаційно-пошукових системах (до найбільш поширених належать: «Ліга: Закон» за Інтернет-адресою <http://www.ligazakon.ua>; інформаційно-пошукова система на офіційному веб-порталі Верховної Ради України за Інтернет-адресою <http://www.rada.gov.ua> тощо).

Крім того, студент має детально вивчити матеріали за проблематикою дослідження в монографіях, збірниках наукових праць, депонованих наукових

звітах, статтях у періодичних наукових фахових українських і зарубіжних виданнях, включаючи електронні Інтернет-видання, сучасних підручниках і навчальних посібниках, особливу увагу акцентувавши на публікаціях за останні 3-5 років.

Для дослідження різноманітних загальносвітових тенденцій і процесів, а також тих, які відбуваються в окремих зарубіжних країнах та їхніх об'єднаннях, доцільно використовувати фактологічні та статистичні дані минулих років, які збирають й опрацьовують міжнародні організації, аналітичні центри та статистичні служби інших держав тощо. Указані інститути регулярно публікують статистичні щорічники, довідники, кварталні та щомісячні бюлетені, щотижневі видання.

У процесі здійснення досліджень на макро- (загальнодержавному) і мезо- (регіональному) рівнях в Україні можна використовувати статистичну інформацію, яка, зокрема, міститься на офіційних сайтах і в таких статистичних щорічниках і довідниках, як «Статистичний щорічний довідник», «Україна в цифрах», щорічних Посланнях Президента України до Верховної Ради України, регулярних і тематичних статистичних збірниках, які видають центральні та територіальні органи Державної служби статистики України, міністерства, відомства та спеціалізовані державні органи (наприклад, Рахункова Палата України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національний банк України та ін.), а також спеціалізовані аналітичні центри, громадські організації тощо. Визначена інформація може оприлюднюватися як на паперових, так і на електронних носіях.

У процесі наукових досліджень, присвячених вивченню проблем мікрорівня, можна використовувати емпіричний і фактологічний матеріал, розміщений на сайтах відповідних інституцій, дані з офіційної статистичної, а також внутрішньої звітності, аналітичних записок, тематичних досліджень, опитувань експертів тощо.

Не допускається виконання кваліфікаційної роботи виключно за матеріалами навчальних і навчально-методичних видань (без опрацювання публікацій і досліджень науковців та фахівців-практиків). Оскільки кваліфікаційна робота – це креативне наукове дослідження, тому основними джерелами для її написання мають бути сучасні наукові публікації, творчо опрацьовані автором.

Для пошуку необхідного матеріалу студенту також доцільно скористатися електронними картотеками та предметно-тематичними каталогами публічних українських і зарубіжних бібліотек, відомих закладів вищої освіти, включаючи бібліотеку ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету.

2.3. Опрацювання інформаційних джерел

Вивчення та опрацювання джерел інформації за обраною темою варто розпочинати із загальних фундаментальних робіт, щоб мати уявлення про основні питання, близькі до теми дослідження, а потім поступово звужувати пошук, відбираючи нові видання спеціальної літератури та публікації, присвячені

виключно досліджуваній проблематиці.

На першому етапі слід охопити якомога більше джерел, а потім поступово абстрагуватися від менш важливих видань. Однак продуктивнішою є методика, за якою від самого початку роботи свідомо обмежується коло джерел.

Розпочинаючи роботу потрібно попередньо ознайомитися з відібраними джерелами. Методика читання наукової літератури дещо інша, ніж художньої. Розрізняють «швидке» (побіжний огляд змісту інформаційного джерела) та «повільне» читання (ретельне (скрупульозне) опрацювання тексту). Побіжний перегляд змісту дає можливість досліднику ознайомитися з публікацією в загальних рисах, щоб зрозуміти, що в ній є необхідна інформація, для отримання лише загального уявлення про викладений матеріал.

Текст має бути не лише прочитаним, а й опрацьованим на власному примірнику або ксерокопії статті, монографії, підручника (посібника), аналітичного звіту. Роздруківка електронної публікації може містити позначки на полях.

Прискорити цілеспрямований відбір і вивчення інформаційних джерел допоможе чітка орієнтація автора на тему дослідження та основні його питання (розділи й підрозділи).

Звичайно ж, читання – це стимуляція ідей. Уважне ознайомлення з будь-яким текстом повинне викликати певні думки, гіпотези, які відповідають власному погляду на досліджувані явища та процеси.

Серед етапів вивчення наукових джерел інформації можна виокремити такі:

- загальне ознайомлення з можливими підходами та способами вирішення наукової проблеми;
- побіжний перегляд відібраних джерел і систематизація їхнього тексту відповідно до змісту роботи та встановленої черговості вивчення й опрацювання;
- прочитання матеріалу за послідовністю його подання в роботі;
- вибіркоче прочитання окремих частин;
- виписування потрібного матеріалу для формування тексту науково-дослідної роботи;
- критична оцінка записаного, редагування та чистовий запис як фрагменту тексту наукової роботи (статті, монографії, курсової (дипломної) роботи, дисертації тощо).

Великі переваги має картотечна форма запису основних положень, ідей і цитат, коли кожен запис робиться на окремій картці паперу з високою щільністю або картону. Кожна така картка використовується для записів з одного питання, розглядається, як одиниця, що має своє місце в науковій роботі. Картки легко можна систематизувати у будь-якому порядку, робити вставки в тексті рукопису.

Під час опрацювання джерел доцільно відбирати лише наукові факти. Науковий факт – це елемент, який лежить в основі наукового пізнання, відображає об'єктивні властивості процесів та явищ: новизну, точність, об'єктивність і достовірність. Варто відбирати найавторитетніші джерела, що містять останні дані, точно вказувати, звідки взято матеріал.

Щоб уникнути помилок у процесі аналізу джерел, потрібно уважно систематизувати погляди учених і фахівців-практиків у такому порядку: сутність

досліджуваного явища, процесу (позиція декількох авторів збігається в певному аспекті); яким чином проходить згаданий процес чи явище (його компоненти, ланцюгові зв'язки, стадії, етапи розвитку); погляди учених з приводу шляхів вирішення певної проблеми на практиці (хто і що пропонує); які труднощі, виникали в попередніх дослідженнях, трапляються під час практичної діяльності; які чинники й умови ефективного розвитку, шляхи модернізації досліджуваного процесу чи явища пропонують учені та практики.

Огляд інформаційних джерел дає можливість виявити професійну компетентність дослідника, його особистий внесок у розробку теми порівняно з уже відомими дослідженнями. Вивчення інформації на паперових і електронних носіях здійснюють не для запозичення матеріалу, а для обдумування знайденої інформації та вироблення власної концепції, що може стати самостійною публікацією, ідеєю, пропозицією автора.

2.4. Робота над планом наукового дослідження

План є обов'язковим і важливим атрибутом майбутньої кваліфікаційної роботи. Він повинен розкривати зміст, обґрунтовувати напрями вирішення поставлених завдань. Підготовка до складання плану розпочинається у процесі ознайомлення з основними джерелами за темою дослідження.

План складають після опрацювання наукової та навчальної літератури, погоджують з науковим керівником, коригують при потребі та затверджують.

При складанні плану роботи здобувачу необхідно добре продумати назви кожного розділу та підрозділу таким чином, щоб матеріал кваліфікаційної роботи був взаємопов'язаним і розміщеним у логічній послідовності. Якісно складений план кваліфікаційної роботи сприяє правильному та цілеспрямованому вивченню джерел інформації, пошуку й опрацюванню емпіричного і фактологічного матеріалу.

План роботи повинен обов'язково містити вступ, назви розділів та висновки. У межах кожного розділу необхідно виокремити підрозділи.

На цьому підготовчий етап виконання кваліфікаційної роботи завершується та можна приступати до основного етапу – написання її тексту.

2.5. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи

Будь-яка випускна кваліфікаційна робота має свої характерні риси, зумовлені своєрідністю теми, об'єкта та предмета дослідження, структурою роботи, повнотою джерел інформації, ґрунтовністю знань виконавця, навичками та вміннями висвітлювати теоретичні та практичні питання. Водночас кожна кваліфікаційна робота має вибудовуватися за типовою (стандартною) схемою на основі єдиних методичних рекомендацій, що відображають сучасний рівень вимог до завершальної стадії підготовки фахівця.

Основним змістом кваліфікаційної роботи є систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань і практичних навиків, формування здатності застосування цих знань під час вирішення професійних завдань, пізнання сутності наукових категорій і понять, явищ і процесів, що досліджуються, методології їхньої організації в сучасних умовах, аналізу ефективності функціонування та напрямів удосконалення вказаних явищ і процесів відповідно до вимог реформ і змін, які здійснюються. Для забезпечення досягнення цієї мети

вона має відповідати встановленим стандартам і певним принципам. Серед них можна виокремити такі:

Науковий рівень кваліфікаційного дослідження. На основі ґрунтовного опрацювання достатньої кількості наукових джерел, детального аналізу та критичної оцінки різних поглядів науковців і практиків на досліджувану проблему здобувач повинен продемонструвати своє вміння відслідкувати та розкривати психологічну сутність досліджуваних категорій і понять, особливостей та тенденцій розвитку явищ і процесів суспільного життя. При цьому варто дотримуватися вимог до формування списку використаних джерел та відображати за текстом застосований науковий апарат (посилатися на джерела) під час проведення теоретичних дискусій та емпіричних досліджень.

Аналітичний рівень. Зібраний, систематизований, проаналізований автором фактологічний і статистичний матеріал необхідно подавати у роботі в текстовій її частині у вигляді аналітичних таблиць, діаграм, графіків або виносити у додатки до кваліфікаційної роботи.

Презентація результатів дослідження здійснюється у формі виступу під час публічного захисту в ЕК із використанням слайдів і роздаткового матеріалу, відповідей на запитання й участі у дискусії. З огляду на підготовку до публічного захисту випускної кваліфікаційної роботи здійснюється за місяць до визначеної дати. Зібраний матеріал потрібно представляти у логічній послідовності, переходячи від простого (одиночного) до складного (загального). Характерною ознакою наукового тексту є його цілісність, завершеність, логічна послідовність викладу.

Можливими функціонально-синтактичними засобами вираження логічних зв'язків у кваліфікаційній роботі є:

- засоби, що вказують на послідовність (*насамперед, перш за все, спочатку, отже, по-перше, по-друге* і т. п.);

- засоби переходу від однієї думки до іншої (*раніше ніж, доцільно з'ясувати, зупинитись на, доцільно розглянути, перейдемо до* тощо);

- засоби причинно-наслідкового зв'язку (*крім того, таким чином, тому, відповідно до цього* тощо);

- засоби заперечення (*у той час як, попри те, незважаючи на, проте, однак, але* тощо);

- засоби, для підсумування, резюмування (*підсумовуючи, отже, таким чином, вищесказане дає підстави, варто зазначити* тощо).

Суттєвою вимогою до кваліфікаційної роботи є її відповідність особливостям наукового стилю викладу тексту. Виклад матеріалу здійснюють від третьої особи (автор вважає, на думку автора), займенник «я» у словосполученнях замінюють займенником «ми» (*ми вважаємо, ми переконані, з нашої точки зору, на нашу думку, на наш погляд* тощо).

При побудові таблиць необхідно зібрати емпірично-фактологічний матеріал і статистичні дані за достатньо тривалий період часу. Систематизацію цифрового матеріалу здійснюють з урахуванням його хронології. Формуючи таблиці і діаграми, здобувач повинен продемонструвати набуті навички застосування різноманітних методів аналізу, діагностики, моделювання,

оптимізації, планування, порівняння та прогнозування різних процесів, виявлення позитивних і негативних тенденцій, вміння оцінювати ефекти та ризики тощо. Емпіричний матеріал повинен бути пов'язаний з текстом, проаналізований, із відповідними коментарями автора. В оформленні таблиць, рисунків, іншого ілюстративного матеріалу, додатків потрібно дотримуватися установлених стандартних вимог.

Ілюстративний рівень. Автору кваліфікаційного дослідження необхідно продемонструвати вміння систематизації результатів теоретичних досліджень, їхнього подання у вигляді схем, використання графічного методу наочного відображення результатів емпіричних досліджень.

Фаховий рівень. Здійснене дослідження має відповідати паспорту спеціальності, демонструвати високий рівень професійних знань і навиків автора, володіння спеціальною фаховою термінологією, знання законодавчо-нормативної бази, вміння аналізувати явища та процеси, виявляти проблеми та аргументувати пропозиції щодо їхнього вирішення.

Новизна та обґрунтованість пропозицій. Рівень кваліфікаційної випускної роботи оцінюють за позиціями новизни, кількістю та обґрунтованістю пропозицій автора щодо вирішення проблем і поставлених в роботі завдань.

Апробація результатів дослідження. Важливою вимогою до кваліфікаційних робіт є апробація результатів проведеного дослідження. Апробація результатів кваліфікаційного дослідження здобувачів здійснюється шляхом їхньої участі у наукових конференціях, у роботі круглих столів, у конкурсах студентських наукових робіт, наукових конференціях, у формі виступів на засіданнях наукового гуртка, оформлення наукових звітів і записок, впровадження пропозицій базовими підприємствами, установами, організаціями, публікації матеріалів дослідження в наукових збірниках і виданнях.

3. ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги

Випускна кваліфікаційна робота – це рукопис, оформлення якого має здійснюватися відповідно до встановлених стандартів і чинних вимог. Кваліфікаційну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 x 297 мм). За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297 x 420 мм). Друк виконують за допомогою комп'ютерної техніки на одному боці аркуша білого паперу з розрахунку не більше, ніж 30 рядків на сторінці, при умові рівномірного її заповнення та з висотою літер і цифр не менше, ніж 1,8 мм. Набір тексту роботи має виконуватися з використанням текстового редактора MS Word, (шрифт Times New Roman, кегль (розмір) 14 з міжрядковим інтервалом 1,5).

Текст роботи слід друкувати з урахуванням таких розмірів берегів: лівий – 25 мм, верхній і нижній – 20 мм, правий – 15 мм. При цьому необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення, а всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними впродовж усієї роботи. Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору, а щільність вписаного тексту – максимально наближатися до щільності основного зображення. Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти шляхом підчищення або зафарбовування коректором і нанесення на тому самому місці або між рядками виправленого зображення від руки. Виправлення здійснюється чорним кольором. Основні технічні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи наведено у додатку Т.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу. Допускається транслітерувати власні назви і наводити назви організацій у перекладі українською мовою, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву (додаток В).

Структурні елементи «ЗМІСТ», «АНОТАЦІЯ», «РЕЗЮМЕ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їхні назви виконують роль заголовків структурних елементів. Кожний структурний елемент, а також розділ починають із нової сторінки, у кінці їх назв крапка не ставиться.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки, а для пунктів і підпунктів вони не обов'язкові. Заголовки розділів та інших структурних елементів роботи слід розташовувати посередині рядка і друкувати напівжирним (bold) шрифтом великими літерами без підкреслень та крапки в кінці.

Приклад:

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ В УЧНІВ ЗАКЛАДІВ

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів слід починати з абзацного відступу та друкувати напівжирним (bold) шрифтом маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Приклад:

1.1. Основні наукові підходи до вивчення проблеми психосоматичних розладів у науково-психологічній та спеціальній

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, то їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовок розділів не допускається. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не меншою, ніж два рядки. Відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками потрібно зробити, як у тексті. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Абзацний відступ має бути однаковим упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1,25 мм).

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами із застосуванням наскрізної нумерації упродовж усього її тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці. Титульний аркуш потрібно внести до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють. Зміст роботи – на 2 сторінці.

Вступ роботи починається з 3 сторінки. Між другою і третьою сторінками – усі супровідні документи – завдання, відгук, рецензія тощо).

Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, враховують до загальної нумерації сторінок.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т. д. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку ставлять, наприклад, 1.1., 1.2. і т. д. Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку ставлять, наприклад, 1.1., 1.2., або 1.1.1., 1.1.2. і т. д. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1.1.1., 1.1.1.2., 1.1.1.3. і т. д. Після номера підпункту ставлять крапку.

3.2. Оформлення текстового матеріалу

Текстовий матеріал кваліфікаційної роботи подається у різних формах. До нього (крім розглянутих вище елементів) належать складні числівники, літерні позначення, цитати, посилання, перерахування і т. ін., тобто те, що при

оформленні потребує знання особливих техніко-орфографічних правил. У роботі, як правило, використовується цифрова та словесно-цифрова форми запису інформації.

Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (п'ять випадків, п'ять підприємств). Складні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, з яких починається абзац. Числа зі скороченим позначенням одиниць виміру пишуться цифрами (24 кг, 125 грн). При перерахуванні однорідних чисел (величин, відношень) скорочена назва одиниць виміру ставиться після останньої цифри. Числівники, які входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30 - відсотковий обсяг).

У кваліфікаційних роботах часто використовуються скорочення: буквенні аббревіатури, складноскорочені слова, умовні скорочення за початковими літерами слів, умовні скорочення за частинами слів та початковими літерами.

Літерні аббревіатури складаються з перших (початкових) літер повних найменувань (наприклад, США, МОП, ЄС тощо). Якщо використовуються не загальноприйняті аббревіатури, а запропоновані автором, то при першому згадуванні вони вказуються у круглих дужках після повного найменування, надалі вживаються у тексті без розшифрування або подаються у переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів перед вступом.

Іншим видом скорочень є складноскорочені слова, які складаються з усічених та повних слів (наприклад, профспілка, райдержадміністрація тощо).

Наведемо кілька загальноприйнятих умовних скорочень, що використовуються при оформленні дипломної роботи:

- а) після перерахування (та ін., і т. д., і т. ін.);
- б) при посиланнях (див. – дивись, пор. – порівняти); в) при позначенні цифрами століть і років (ст., р., рр.).

У наукових текстах і формулах дуже поширені літерні позначення. У роботі має бути створена така система, коли одному літерному позначенню відповідає одна величина, і навпаки, кожна величина репрезентується одним літерним позначенням.

При виконанні кваліфікаційної роботи для виконання функцій зв'язку між реченнями слід використовувати загальноприйняті лексичні засоби (додаток Р).

3.3. Правила подання ілюстрацій

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) варто розміщувати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, то при їхньому використанні слід дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права, тобто посилатися на джерело.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під нею. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст або експлікацію). Ілюстрація позначається словом «рисунок», яке разом із номером і назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад: «Рис. 3.1. Схема взаємозв'язку аналітичного і синтетичного обліку».

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: рис. 3.2. – друга ілюстрація у третьому розділі.

Якщо ілюстрація не вміщується на одній сторінці, її можна переносити на інші сторінки, вміщуючи назву ілюстрації на першій сторінці, пояснювальні дані – на кожній сторінці. Під ними позначають: «Рис, ____, арк. ____». Ілюстрації за необхідності, можуть бути наведені у змісті із зазначенням їхніх номерів, назв і номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Найбільш вживаними видами ілюстрацій є схеми, графіки, діаграми (додаток П). Для їхнього виконання необхідно використовувати комп'ютерну техніку й типові комп'ютерні програми, наприклад, MS Office, Adobe Photoshop, Corel Draw та ін.

3.4. Правила побудови таблиць

Цифровий матеріал звичайно оформляють у вигляді таблиць. За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведення) знання, яке описується у тексті словами «таблиця дає можливість зробити висновок, що...», «із таблиці видно, що...» і т. ін.. У неаналітичних таблицях здебільшого вміщують числові дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану речей.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи.

Горизонтальні та вертикальні лінії, які відокремлюють рядки таблиці, а також лінії зліва, справа і знизу, що обмежують таблицю, можна не проводити, якщо їхня відсутність не ускладнює користування таблицею.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації в межах розділу, за винятком таблиць, наведених у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад: табл. 2.1 – перша таблиця у другому розділі.

Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею. Назва має бути лаконічною і відображати зміст таблиці.

Якщо рядки або стовпці таблиці виходять за межі формату сторінки, таку таблицю поділяють на частини, розміщуючи їх одну під одною, поруч або переносючи частину таблиці на наступну сторінку. При цьому в кожній частині таблиці дублюють заголовки розділів і стовпців. При поділі таблиці на частини допускається замінити назви її рядків чи стовпців номерами. Для нумерації застосовують арабські цифри у першій частині таблиці. Слово «Таблиця __» друкують один раз справа над назвою таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці __» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки стовпців таблиці друкують з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки стовпців подають в однині.

У кваліфікаційних роботах можна використовувати спрощені таблиці, які містять бічні заголовки й один чи два стовпці, наприклад:

	%
Дифузна група	20,0
Асоціація	28,5
Корпорація	36,0
Колектив	15,5
Всього	100

При потребі відомості про таблиці можуть бути наведені у змісті із зазначенням їхніх номерів, назв (якщо вони є) та номерів сторінок, на яких вони розміщені.

3.5. Подання переліків

У тексті роботи використовують переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз. Незакінчені фрази пишуться з маленької літери і нумеруються арабськими цифрами або маленькими літерами з напівкруглою дужкою, що закривається.

Перший варіант: перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), які пишуться в одному рядку з іншим текстом і відокремлюються один від одного крапкою з комою. Наприклад: «Девіантна поведінка особистості диференціюється на такі різновиди: 1) адиктивна; 2) делінквентна; 3) суїцидальна».

Другий варіант: перелік складається із розгорнутих фраз, які мають власні розділові знаки. При цьому його елементи доцільно писати з нового рядка і відокремлювати один від одного крапкою з комою, позначаючи їх малою літерою з круглою дужкою або знаком тире «–».

Наприклад:

«Сукупні ресурси домогосподарств охоплюють:

- а) грошові доходи;
- б) вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства;
- в) пільги та субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, на придбання скрапленого газу, твердого і рідкого палива;
- г) пільги на оплату санітарно-курортних путівок, послуг, міжміського транспорту, зв'язку;
- д) інші надходження».

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, з великої літери, і відокремлюють один від іншого крапкою.

Наприклад:

«У системному блоці розташовуються всі основні вузли комп'ютера:

1. Електронні схеми, які керують роботою комп'ютера (мікропроцесор, оперативна пам'ять, контролери пристроїв та ін.).

Блок живлення, що перетворює електроживлення мережі на постійний струм низької напруги, який подається на електронні схеми комп'ютера.

2. Нагромаджувачі (дисконводи) для гнучких магнітних дисків, які використовуються для читання та запису на гнучкі магнітні диски.

3. Нагромаджувач на твердому магнітному диску, призначений для читання і запису на твердий магнітний диск, що не знімається (вінчестер).

Текст усіх елементів переліку граматично підпорядковується головній вступній фразі. Її не рекомендується переривати на прийменнику або сполучнику (на, із, від, щоб, що).»

Для подальшої деталізації переліку використовують другий рівень. Нумеруючи його елементи, слід використовувати арабські цифри з дужкою.

Приклад:

«а) форма і розмір клітин;

б) живий склад клітин;

1) частини клітин;

2) неживі включення протопластів;

в) утворення тканини».

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

3.6. Примітки

Примітки у роботі використовують, коли є потреба пояснити зміст основного тексту, таблиці або ілюстрації. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються. Якщо у тексті одна примітка, її не нумерують. Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацу. Підкреслення не застосовують. Після слова «Примітка» ставлять крапку та з великої літери в тому самому рядку подають текст примітки. Його слід друкувати кеглем 12 з одинарним інтервалом.

Приклад:

Примітка. Розраховано автором за даними [3,125].

Якщо приміток декілька, їх нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають її текст примітки.

Приклад:

Примітки:

1. За даними Держкомстату України.

2. Станом на 1.01.2020 р.

3.7. Виноски

Пояснення до окремих даних, наведених у тексті або таблицях, можна оформити у формі виносок. Виноски позначають надрядковими знаками у вигляді арабських цифр (порядкових номерів). Нумерація виносок є окремою для кожної сторінки. Знаки виноски проставляють безпосередньо після того слова, числа, символу чи речення, до якого дають пояснення, та перед текстом пояснення.

Текст виноски вмішують під таблицею або в кінці сторінки й відокремлюють від таблиці або тексту лінією завдовжки 30-40 мм, проведеною у лівій частині сторінки. Текст виноски починають з абзацного відступу і друкують кеглем 12 з мінімальним міжрядковим інтервалом.

Приклад:

Текст: «Він базується на використанні інтуїтивного прогнозування за методом Дельфі¹».

1

У стародавньому місті Дельфи жерці змагалися у пророкуванні майбутнього. Метод, який названо ім'ям цього міста, спочатку використовувався для «прорікання» часу настання прогнозованої події. Він не допускає прямих контактів між експертами.

3.8. Оформлення рівнянь та формул

Формули і рівняння розташовують посередині сторінки безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Вище і нижче від кожної формули або рівняння слід залишити один вільний рядок. Формули або рівняння друкують, застосовуючи редактор формул.

До формул та рівнянь у роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) застосовують наскрізну нумерацію у межах розділу. Номер формули або рівняння складається із номера розділу та порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад: формула 1.3 – третя формула у першому розділі. Номер формули або рівняння зазначають в дужках у кінці того ж рядка, де записано формулу.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій їх наведено у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта варто подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Приклад:

Відомо, що

$$Z = \frac{M_1 + M_2}{V_1^2 + V_2^2}, \quad (1.1)$$

де

M_1, M_2 – математичне сподівання;

V_1, V_2 – середнє квадратичне відхилення міцності та навантаження.

Перенесення частини формули або рівняння у наступний рядок допускається тільки на межі знаків виконуваних операцій. При переносі знак операції повторюється на початку наступного рядка.

Коли на межі перенесення частини є знак формули чи рівняння множення, його позначають знаком «X». Формули, що йдуть одна за одною та не розділені текстом, відокремлюють комою.

Приклад:

$$f_1(x, y) = S \setminus i \text{ SI} < -51 \text{ max}, \quad (1.2)$$

$$f_2(x, y) = 52 \text{ i } 52 < -52 \text{ max}. \quad (1.3)$$

З метою економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна записати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі й нескладні проміжні формули записують у середині рядків тексту.

3.9. Оформлення цитат і посилань

Бакалаврську роботу оцінюють також за рівнем використання автором бібліографічних джерел. Цитати потрібно використовувати для підтвердження власних аргументів, посилаючись на авторитетне джерело, або для критичного аналізу опублікованого твору. Наукова етика вимагає точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення останнього може спотворити зміст, закладений автором. Крім тексту до цитат належать запозичені таблиці, схеми, діаграми, формули тощо.

Загальні вимоги до цитування:

1. Текст цитати починається і закінчується лапками, наводиться дослівно, тобто у тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

2. Пряме цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та перефразувань думок автора. Пропускати слова та речення у цитаті дозволяється, але без зміни авторського тексту. На місці пропущених фрагментів тексту цитати ставиться три крапки.

3. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

4. При непрямому цитуванні (переказуванні думок інших авторів своїми словами) слід бути максимально точним і коректним, посилатись на джерело.

Посилання на цитовані джерела у тексті роботи слід позначати порядковим номером у списку використаних джерел, виділеним квадратними дужками, наприклад: «у роботах [1 - 7]». При цитуванні або використанні цифрових даних чи іншого матеріалу в посиланні, крім порядкового номера джерела, через кому вказують сторінку [7,18]. При посиланні на декілька джерел між їхніми номерами ставиться крапка з комою [15,145-146; 34,321].

Допускається наводити посилання на джерела у виносках. При цьому бібліографічний опис цитованого джерела має відповідати бібліографічному описові, наведеному в списку використаних джерел. Перед бібліографічним

описом праці, на яку посилаються, у квадратних дужках зазначають її порядковий номер за списком використаних джерел.

Приклад:

Текст: «... у загальному обсязі робочого часу частка інформаційної роботи перевищує 70% [6].»

Виноска:

1

[6] Автоматизація робіт в установах. *ТПЕР*. 2018. №4. С. 66-76.

У посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їхні номери. У таких посиланнях застосовують такі словесні формули: «... у розділі 4...», «...дивись 2.1...», «...за 3.3.4...», «...відповідно до 2.3.4.1...», «...на рис. 1.3...», або «...на рисунку 1.3 ...», «...у таблиці 3.2 ...», «... (див. табл. 3.2) ...», «...за формулою (3.1)...», «...у рівняннях (1.23) - (1.25)...», «...у додатку Б...».

3.10. Оформлення додатків

Додатки, як продовження роботи, оформляють на її наступних сторінках або у вигляді окремої частини, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Заголовок додатка розташовують у верхній частині аркуша симетрично до тексту сторінки. Він пишеться з великої букви. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток_» і велику літеру, що позначає номер додатка, наприклад: «Додаток А». Якщо додаток (додатки) оформлюють як окрему частину роботи, він повинен мати титульний аркуш, аналогічний до самої роботи (додаток М). Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Один додаток позначається як додаток А. Додатки повинні мати спільну з попереднім текстомнаскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатка відповідно до вимог. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатка Г; Д.4.1.2 – пункт 4.1.2 додатка Д; Ж. 1.3.3.4 – підпункт 1.3.3.4 додатка Ж.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад: рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А. Якщо в додатку міститься одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, то їх також нумерують, наприклад: рисунок А. 1, таблиця А.1, формула (В.1).

У посиланнях на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння рекомендується у тексті додатка писати: «...на рисунку А.2...», «...на рисунку А.1...» – якщо рисунок один у додатку А; «...у таблиці Б.3...» або «...у табл. Б.3...»; «...за формулою (В.1)...», «...у рівнянні Г.2...».

Переліки, примітки і виноски в тексті додатка оформлюють і нумерують відповідно до вимог оформлення тексту роботи. Джерела, цитовані тільки у додатках, мають розглядатися незалежно від тих, які цитують в основній частині роботи. Перші мають бути перелічені наприкінці кожного додатка.

Форма цитування, правила складання переліку посилань і виносок повинні збігатися з аналогічними до сформульованих в основній частині роботи. Перед номером цитати і відповідним номером у переліку посилань та виносках ставлять позначення додатка.

Якщо у роботі як додаток використовується документ, який має самостійне значення й оформлений згідно з вимогами до документа цього виду, то його копію вміщують у роботі без змін. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово «Додаток_» і його назву (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок роботи (нумерацію сторінок у документі зберігають).

У додатках Б-М подано взірці оформлення документів, які подаються при захисті кваліфікаційної роботи:

Додаток Б – містить взірець оформлення завдання для кваліфікаційної роботи;

Додаток И – взірець відгуку наукового керівника;

Додаток К – взірець рецензії;

Додаток Е – взірець резюме;

Додаток Ж – взірець анотації.

4. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

4.1. Попередній захист кваліфікаційної роботи дає змогу об'єктивно оцінити рівень її підготовки здобувачем. З цією метою завідувач кафедри призначає комісію у складі 2-3 працівників кафедри. Дата проведення попереднього захисту встановлюється кафедрою.

На момент проведення захисту у здобувача повинна бути готова кваліфікаційна робота і розпочато збір супровідних документів.

Для допуску до захисту здобувачу освітнього ступеня «бакалавра» освітньо-професійної програми необхідно опублікувати тези виступу на науковій конференції.

На попередній захист студентові потрібно подати текст готових розділів та підготувати доповідь, у якій чітко повинно бути відображено:

- завдання дослідження і яким чином вони вирішені;
- отримані результати;
- формулювання новизни та практичної значимості роботи;
- завдання дослідження, які залишилися ще не вирішеними;
- яким чином ці завдання планується вирішити;
- які передбачувані результати можуть бути отримані внаслідок вирішення цих завдань?

Ключові моменти доповіді повинні бути відображені і в презентаційному матеріалі, представленому членам комісії.

Після докладного ознайомлення з ходом виконання випускної кваліфікаційної роботи комісія робить висновки про якість здійсненої студентом роботи, висловлює зауваження щодо доопрацювання та дає відповідні рекомендації. Звіт комісії розглядається на засіданні кафедри, під час якого приймається рішення щодо здобувачів, що не пройшли або не з'явилися на попередній захист.

4.2. Захист випускної кваліфікаційної роботи здійснюється на відкритому засіданні ЕК у терміни, визначені навчальними планами та згідно з графіком, який затверджується ректором університету.

Під час захисту студент повинен продемонструвати свій кваліфікаційний та професійний рівень, методи логічного і статистичного аналізу проблем, що досліджуються, здатність до самостійної наукової праці, уміння чітко і доступно викладати висновки.

До захисту роботи здобувач повинен підготувати доповідь, розраховану на 10-12 хвилин, презентацію, створену у MS Power Point (обсягом приблизно 12 слайдів).

Структура презентації

На першому слайді представляється тема кваліфікаційної роботи, ПІІ студента, ПІІ, науковий ступінь і наукове звання керівника кваліфікаційної роботи.

На другому слайді подається план доповіді, пронумерований трьома і більше цифрами.

На третьому слайді подається мета, завдання, об'єкт, предмет і база дослідження.

На наступних слайдах послідовно розкривається зміст кваліфікаційної роботи, переважно у таблицях, рисунках, формулах із мінімальним використанням тексту. При створенні презентації основна увага приділяється обґрунтуванню поданих пропозицій.

Оформлення таблиць і рисунків здійснюють відповідно до загальних правил, для роздаткового матеріалу застосовують наскрізну нумерацію (Таблиця 1,2..5 і т.д., рис. 1,2..5).

Кожен слайд повинен бути пронумерований.

У доповіді здобувач висвітлює актуальність, мету і завдання кваліфікаційної роботи, коротко характеризує її основний зміст, методикау і результати здійснених досліджень, оголошує висновки та пропозиції. Читати доповідь під час захисту не рекомендується. Здобувач повинен вільно висловлювати свої думки, лише інколи користуючись друкованим текстом.

Після доповіді студента члени екзаменаційної комісії ставлять запитання згідно з темою представленої до захисту кваліфікаційної роботи.

4.3. Оцінювання випускної кваліфікаційної роботи

Екзаменаційна комісія під час закритого засідання оцінює кожну кваліфікаційну роботу.

Оцінювання рівня якості підготовки здобувача та здобутої ним вищої освіти здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу, за критеріями оцінювання набутих загальних і професійних компетентностей і шкалою оцінювання, застосовуючи форми і методи діагностики.

Об'єктом оцінювання є сукупність знань, умінь і навичок, набутих компетентностей, відтворених у процесі виконання й захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота як об'єкт оцінювання має продемонструвати вміння:

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими та нормативними документами, науковою літературою, у т. ч. виданою іноземними мовами, матеріалами Інтернету і даними статистичної та фінансової звітності);
- викладати матеріал логічно й аргументовано;
- використовувати статистичні та математичні методи аналізу досліджуваної проблеми;

- застосовувати сучасні наукові методи для здійснення емпіричних досліджень;
- використовувати набуті знання для висловлення пропозицій та обґрунтування рекомендацій щодо предмета дослідження;
- формулювати наукову новизну (для рівня «бакалавр») і практичну цінність роботи;
- узагальнювати результати, робити висновки та формулювати рекомендації щодо проведення подальших досліджень.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.

У процесі визначення оцінки враховується ряд важливих показників якості дипломної роботи:

- актуальність обраної теми;
- чіткість формулювання мети та завдань дослідження;
- структура і логіка побудови змісту дипломної роботи;
- наукова новизна та практична значущість роботи;
- якість і глибина теоретичного, методологічного та практичного аналізу проблематики дослідження;
- наявність критичного огляду літературних джерел та наукової полеміки;
- актуальність і обґрунтованість запропонованих рішень;
- дотримання вимог щодо оформлення дипломної роботи;
- наявність та інформаційна змістовність ілюстративних матеріалів для захисту дипломної роботи;
- змістовність повідомлення бакалавра про основні результати дослідження;
- правильність та чіткість відповідей на запитання членів ДЕК;
- зауваження і пропозиції, що містяться у зовнішній рецензії та у відгуку наукового керівника;
- наявність публікацій та їх якісний рівень.

Кваліфікаційна робота з ознаками плагіату за рішенням екзаменаційної комісії не розглядається, виставляється незадовільна оцінка.

Оцінюючи кваліфікаційну роботу, екзаменаційна комісія враховує наукову новизну, практичну значущість, відповідність оформлення встановленим вимогам, уміння представити сформульовані положення та висновки на засіданні ЕК.

Основні умови одержання оцінки:

Відмінно (*90-100 балів*). Кваліфікаційна робота є бездоганною в усіх аспектах:

- містить елементи наукової новизни, підтвержені публікаціями у фахових виданнях за спеціальністю;
- має практичне значення, підтверджене довідкою про впровадження результатів;
- доповідь логічна і стисла, проголошена вільно зі знанням справи;

- відгук і рецензія позитивні;
- відповіді на запитання членів ЕК правильні.

Добре (75-89 балів). Тема кваліфікаційної роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру:

- у теоретичній частині поверхнево проаналізовані джерела;
- наявні елементи новизни та практичного значення, які опубліковані у фахових виданнях за спеціальністю;
- практичне значення роботи підтверджене довідкою про впровадження;
- недостатньо використані інформаційні матеріали організації, мають місце окремі зауваження у рецензії та відгуку;
- доповідь логічна, виголошена вільно;
- відповіді на запитання членів ЕК в основному правильні;
- дипломна робота оформлена відповідно до вимог.

Задовільно (60-74 бали). Тема дипломної роботи в основному розкрита, та мають місце недоліки змістовного характеру:

- нечітко сформульована мета дипломної роботи;
- теоретичний розділ не містить критичного аналізу підходів до вирішення науково-прикладної задачі, яку охоплює тема, має описовий характер;
- в аналітичній частині є надлишок елементів описовості;
- недостатньо чітко розкриті елементи наукової новизни та практичної значущості;
- наявна довідка про впровадження результатів роботи та документи про апробацію роботи на наукових семінарах і конференціях;
- добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований;
- висновки і пропозиції автора обґрунтовані непереконливо;
- рецензія і відгук містять окремі зауваження;
- доповідь прочитана за текстом;
- не всі відповіді на запитання членів ДЕК правильні або повні;
- є зауваження щодо оформлення дипломної роботи.

Незадовільно. Тема дипломної роботи розкрита поверхнево. Мають місце такі недоліки:

- нечітко сформульована мета дипломної роботи;
- розділи недостатньо пов'язані між собою;
- відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел;
- аналіз виконаний поверхнево, переважає описовість на шкоду системності і ґрунтовності;
- відсутні документи про апробацію результатів роботи та публікації за темою роботи;
- запропоновані заходи з аналізу нерезультативні, теоретичне обґрунтування неповне.

Крім того, мають місце недоліки в оформленні дипломної роботи. Ілюстрації до захисту відсутні. Доповідь прочитана за готовим текстом. Відповіді на запитання членів ЕК неточні або неповні.

Рішення щодо підсумкової оцінки приймається більшістю голосів членів ЕК за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника і середнього балу за час навчання. При рівній кількості голосів, у випадку спірної оцінки, перевага віддається оцінці, яку обстоює голова ЕК.

Оцінка виставлена і оголошена ЕК є кінцевою і не підлягає оскарженню (апеляції).

Якщо підсумкова оцінка захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи є меншою 60 балів виставляється оцінка «незадовільно».

За шкалою ЄКТС у Західноукраїнському національному університеті використовується така градація оцінок:

Оцінка	За національною шкалою	<i>Відмінно</i>	<i>Добре</i>		<i>Задовільно</i>	
	Необхідний % знань	<i>90-100</i>	<i>85-89</i>	<i>75-84</i>	<i>65-74</i>	<i>60-64</i>
	За шкалою ЄКТС	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>

Оцінка керівника кваліфікаційної роботи виставляється у його відгуку.

Середня оцінка успішності студента виставляється методистами деканату.

Оцінкою захисту кваліфікаційної роботи є оцінка виставлена й оголошена ЕК за результатами її захисту

За результатами успішного захисту випускної кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія приймає рішення щодо присвоєння кваліфікації «бакалавр» із спеціальності 053 Психологія та про видачу випускнику диплома державного зразка відповідного освітнього ступеня.

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнано незадовільним, ЕК вирішує, чи може студент подати повторно ту ж роботу після доопрацювання й усунення недоліків чи йому необхідно опрацювати іншу тему.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад оформлення заяви

Завідувачу кафедри _____

_____

_____

_____

студента групи _____

_____

ЗАЯВА

Прошу Вашого дозволу на написання випускної кваліфікаційної роботи за освітнім ступенем «бакалавр» на тему: «Вплив психологічної сепарації на соціальну адаптацію і професійну реалізацію особистості».

Прошу дозволити керівництво кваліфікаційною роботою к.психол.н., доценту Ользі Ярославівні Шаюк.

15 вересня 20__ р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник випускної кваліфікаційної роботи

_____

підпис

Західноукраїнський національний університет
Факультет _____
Кафедра _____
Освітній ступінь _____
спеціальність _____
освітньо-професійна (наукова) програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи _____

керівник роботи _____

затверджені наказом по університету від _____ 20__ р. № _____

2. Строк подання здобувачем закінченої кваліфікаційної роботи
_____ 20__ р.

3. Вихідні дані до роботи _____

_____
_____
_____
_____
_____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

_____
_____
_____
_____
_____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

_____
_____
_____
_____
_____

Таблиця українсько-англійської транслітерації

Українська літера	Англійська літера	Українська літера	Англійська літера
А	A	П	P
Б	B	Р	R
В	V	С	S
Г	H	Т	T
	G	У	U
Д	D	Ф	F
Е	E	Х	KH
Є	Ye (на початку слова) i (в інших позиціях)	Ц Ч	TS CH
Ж	ZH	Ш	SH
З	Z	Щ	SHCH
И	Y	Ь	-
І	I		([?]) у кінці слова (факультативно)
Ї	Yi (на початку слова) i (в інших позиціях)	Ю	Yu (на початку слова) iu (в інших позиціях)
Й	Y (на початку слова) i (в інших позиціях)	Я	Ya (на початку слова) ia (в інших позиціях)
К	K		
Л	L	-ЬО-	-Ю-
М	M	-КС-	-KS-
Н	N	-ИЙ-	-YI-
О	O	-ИЙ-	-PI-

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет _____
Кафедра _____

ПОЗНЯК Олена Леонідівна

ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОЇ
АДАПТОВАНОСТІ ЧЛЕНІВ РОДИН УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ
ДІЙ

Спеціальність 053 Психологія
освітньо-професійна програма «Психологія»

Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Виконав студент
групи _____
Позняк Олена Леонідівна

_____

підпис

Науковий керівник:
к.психол.н., доцент
Гіряк Г. С.

_____

підпис

Випускню кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__»_____20__р.
Завідувач кафедри

_____

Підпис

Тернопіль – 20__

РЕЗЮМЕ

Кваліфікаційна робота містить 53 сторінок, 4 рисунки, список використаних джерел із 64 найменувань, 3 додатки.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення психосоціальних особливостей особистісної адаптованості членів родин учасників бойових дій.

Об'єктом дослідження є психосоціальні особливості особистісної адаптованості.

Предметом дослідження є психосоціальні особливості особистісної адаптованості членів родин учасників бойових дій.

Одержані результати та їх новизна: проведено емпіричне дослідження членів родин учасників бойових дій, а саме: серед респондентів жінок, які територіально знаходяться у м. Чернігів та проживають з учасниками бойових дій віком від 22 до 45 років. Перспективами подальших досліджень ми вбачаємо вивчення особливостей особистісної адаптованості членів родин учасників бойових дій із різних регіонів, які зазнали агресії з боку країни-терориста на протязі воєнних дій проти України.

Ключові слова: психосоціальні, адаптованість», особистісна адаптованість, учасники бойових дій, агресія проти України, країна-терорист.

RESUME

The qualification work contains 53 pages, 4 figures, a list of used sources from 64 items, 3 application.

The purpose of the qualification work is to determine the psychosocial features of personal adaptability of family members of combatants.

The object of research is psychosocial features of personal adaptability.

The subject of the study is psychosocial features of personal adaptability of family members of combatants.

Obtained results and their novelty: an empirical study of family members of combatants was conducted, namely: among female respondents who are territorially located in the city of Chernihiv and live with combatants aged 22 to 45. We see the study of the peculiarities of personal adaptability of family members of combatants from different regions who were subjected to aggression by a terrorist country during military operations against Ukraine as perspectives for further research.

Key words: psychosocial, adaptability", personal adaptability, combatants, aggression against Ukraine, terrorist country.

АНОТАЦІЯ

Позняк О. Л. Психосоціальні особливості особистісної адаптованості членів родин учасників бойових дій. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 053 Психологія, освітньо-професійна програма «Психологія» – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 20__.

У роботі у першому розділі проведено наукове обґрунтування адаптаційних можливостей людей при складних життєвих умовах. У другому розділі наведено результати емпіричного дослідження психосоціальних особливостей особистісної адаптованості членів родин учасників бойових дій серед респондентів жінок, які територіально знаходяться у м. Чернігів та проживають з учасниками бойових дій. У третьому розділі надано практичні рекомендації в результаті проведеного дослідження задля надання психологічної допомоги учасникам бойових дій та їх родинам.

ANNOTATION

Pozniak OL. Psychosocial features of personal adaptability of family members of combatants. - Manuscript.

Research on obtaining a bachelor's degree in specialty 053 Psychology, educational and professional program "Psychology" - West Ukrainian National University, Ternopil, 20__.

In the work, the first chapter provides a scientific justification of people's adaptive capabilities under difficult life conditions. The second chapter presents the results of an empirical study of psychosocial features of personal adaptability of family members of combatants among female respondents who are territorially located in the city of Chernihiv and live with combatants. In the third section, practical recommendations are provided as a result of the conducted research for the provision of psychological assistance to combatants and their families.

Бланк відгуку наукового керівника

Західноукраїнський національний університет

Факультет _____

Кафедра _____

ВІДГУК

наукового керівника _____
на кваліфікаційну роботу студента (ки) групи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: _____

Актуальність теми: _____

Самостійні розробки і пропозиції автора: _____

Практичне значення роботи: _____

Недоліки: _____

Загальний висновок: _____

Науковий керівник _____

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (підпис)

“ _____ “ _____ 20 _____ р.

РЕЦЕНЗІЯ
на випускню кваліфікаційну роботу студента (ки) групи _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
на тему: _____

Виконану на матеріалах: _____
_____

Актуальність теми: _____
_____
_____
_____
_____

Самостійні розробки і пропозиції автора: _____
_____
_____
_____
_____

Практичне значення роботи: _____
_____
_____
_____
_____

Недоліки: _____
_____
_____

Загальний висновок: _____
_____
_____
_____

Рецензент: _____
_____ (посада, місце роботи, вчене звання, науковий ступінь)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

МП _____
(підпис)

«__» _____ 20__ р.

Перелік умовних позначень

ЗВО	- заклад вищої освіти
СВО	- ступінь вищої освіти
ОР	- освітній рівень
ОПП	- освітньо-професійна програма
ОНП	- освітньо-наукова програма
ЕК	- екзаменаційна комісія
ВКР	- випускна кваліфікаційна робота
ЗВО	– заклад вищої освіти;
ЗУНУ	– Західноукраїнський національний університет;
МОН України	– Міністерство освіти і науки України;
МРВ	– модульно-розвивальна взаємодія;
МРП	– модульно-розвивальний підручник;
МРСН	– модульно-розвивальна система навчання;
НКК	– навчально-книжковий комплекс.
ШС	– загальна шкала саморегуляції;
ІЕМ	інтроемпатія;
ЕЕМ	екстраемпатія;
ШЕМ	загальна шкала емпатії;
ШЩЧ	шкала щирості (за методикою О.Я. Чебикіна);
ПС	психотизм;
ШЕІ	шкала екстраверсії/інтроверсії;
Н	нейротизм;
ШЩА	шкала щирості (за методикою Г. Айзенка);
ОРГ	організованість;
СНП	спрямованість на предмет;
КС	комунікатор (комунікативна спрямованість діяльності);
МС	мотивація схвалення;
ІЕ	інтроекспресивність;
ЕЕ	екстраекспресивність;
ШЕ	загальна шкала експресивності.

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет _____
Кафедра

ТИШ Ірина Василівна

Психологічні умови подолання студентами комунікативних
бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови / Psychological
conditions for students to overcome communication barriers in the
process of learning a foreign language

спеціальність: 053 – Психологія
освітньо-професійна програма – «Психологія»

Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Виконала студентка групи ПС-41
І. В. Тиш

Науковий керівник:
к.психол.н., доцент, Г. С. Гірняк

Кваліфікаційну роботу допущено
до захисту:

“ ___ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ А. В. Фурман

Тернопіль – 20__

Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до Національного стандарту України ДСТУ **8302:2015**

В Україні 01 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ **8302:2015** «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібпосилань, правила та особливості їхнього складання і розміщення у документах.

Зразки оформлення різних категорій джерел та інформаційних ресурсів, використаних при написанні роботи наведено нижче.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 3. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 4. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 5. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 6. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016): ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р.) Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади

	<p>правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис.....канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис.....канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис.....канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Авдеева О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>

Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08- 22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>

<p>Частина видання: Книги</p>	<p>1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буттявченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріали конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Довідкові видання</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірій М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
<p>Періодичні видання (журнали, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>.</p>

	<p>2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

Приклади ілюстрацій (схеми, графіки, діаграми)

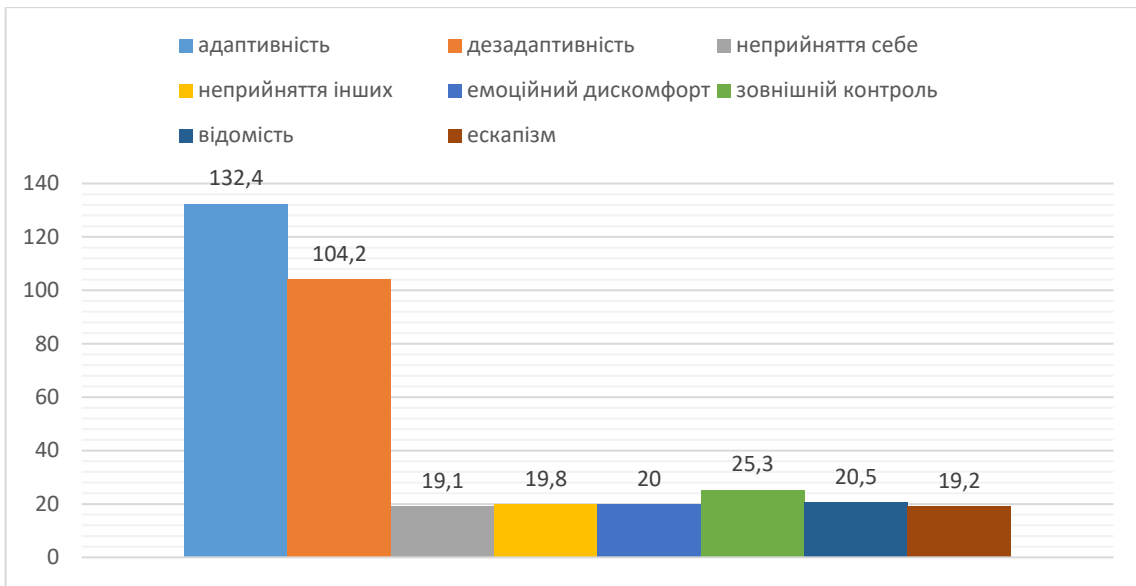

Рис.1.1. Схема міждисциплінарних зв'язків психології управління

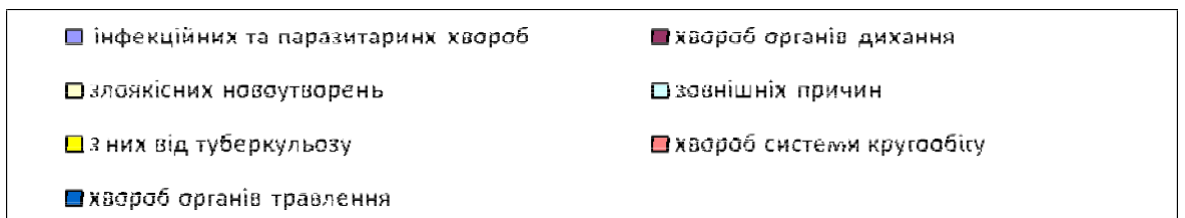
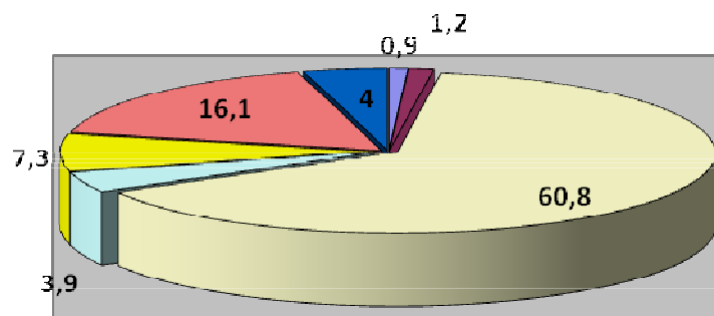

Рис. 2.8. Динаміка кількості народжених, померлих та природного приросту населення Тернопільської області

Рис. 2.4. Середні бали показників соціально-психологічної адаптації підлітків за методикою К. Роджерса і Р. Даймонда, %

Рис. 3.2. Структура померлих за причинами смерті у 20_ р.

Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях
для виконання функції зв'язку між реченнями

Мовна функція	Лексичні засоби	
Причина та її наслідок, умова та наслідок	(і) тому, тому, що	
	оскільки	
	з чого звідки	виходить
	внаслідок	
	у результаті	
	на основі вище означеного, на підставі вказаного вище	
	у зв'язку з цим	
	згідно з цим	
	у цьому випадку	
	за таких умов	
	у такому випадку	
	(а) якщо (ж)..., то ...	
	що	свідчить
		вказує
		говорить
		відповідає
	дає можливість	
	дозволяє	
	сприяє	
	має значення	
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку, насамперед, у першу чергу	
	першим наступним попереднім	кроком
	одночасно, у той же час,	
	поруч з цим, поряд з таким	
	попередньо, вище, раніше	
	ще раз, знову	
	потім, нижче, після цього	
	згодом, далі, пізніше	
	по-перше, по-друге і т.п.	
	зараз, нині, у цей (на цей) час, до цього часу	
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу	
	на закінчення, зрештою, нарешті	
	Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, та, однак, зрештою
як ..., так і...; так само, як і...		
не тільки, але і (й)		
порівняно з; якщо ..., то ...		
на відміну, навпаки, на противагу		
аналогічно, таким чином, також		
з одного боку, з іншого боку		
у той час, як; разом з тим		
Мовна функція	Лексичні засоби	
Доповнення або уточнення	також і, до того ж, при цьому, разом з тим	
	окрім більше	того
	понад	
	особливо, а надто	

Посилання на попередній або наступний	тим більше, що	
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме	
	як було	сказано
		показано
		доведено
		відзначено
		отримано
		знайдено
		встановлено
	згадано	
	виходячи з міркувань	
	як підкреслювалось, вказувалось вище	
	згідно з цим	
	відповідно до цього	
	відповідним чином	
у зв'язку з цим		
у зв'язку з вищевикладеним		
цей, що розглядається, вищевказаний і т.п.		
такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу, такого виду, схожий на ...		
багато з них, один з них, деякі з них		
наступний, деякий, надалі, подальший, дальший, другий		
більшість, більша частина		
керуючись положенням		
Узагальнення, висновок	дослідженням встановлено	
	як наслідок	
	таким чином, отже	
	у результаті, у кінцевому підсумку	
	звідси, з цього	витікає
		виходить
		стає зрозумілим
		очевидно
	це	дозволяє зробити висновок
		дозволяє дійти висновку
зводиться до такого		
свідчить		
переконує		
на закінчення, і нарешті		
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу	
	прикладом може слугувати (бути)	
	такий же(наприклад)	
	у випадку, для випадку	
	про те може свідчити; що очевидно	
Мовна функція	Лексичні засоби	
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки	
	зупинимось детально на ...	
	основні переваги цього методу полягають ...	
	деякі додаткові зауваження ...	
	декілька слів щодо перспектив дослідження ...	
наведемо декілька прикладів		

**Основні технічні вимоги (показники)
до оформлення випускних кваліфікаційних робіт (ВКР)**

№ п/п	Показники	Освітні рівні			Примітка
		бакалавр	магістр		
			професіонал	науковець	
1	2	3	4	5	6
1	Обсяг основної частини ВКР (вступ, розділи з висновками до них, загальні висновки і пропозиції) стор.	40-50	50-60	60-70	
2	Брошування тексту ВКР у тверду обкладинку	+	+	+	
3	Наявність:				
	- пояснювальної записки	-	-	+	
	- замовлення на виконання ВКР	+/-	+	+	
	- довідки про впровадження результатів, виконання ВКР	+/-	+	+	
	- внутрішньої рецензії на ВКР	-	-	+	
	- резюме	-	-	+	
	- автореферату ВКР	-	-	+	
4	- переліку умовних позначень	+/-	+ -	+ -	
	Обсяги (стор):				
	- вступу	2,5-3	3-4	3-4	
	- висновків до розділів	До 1	До 1	До 1	
5	- висновків і пропозицій	3-4	4-5	4-5	
	Кількість розділів	2/3	3	3	
6	Питома вага розділів (%):				
	- Розділу 1	40/30	30	30	
	- Розділу 2	60/40	40	40	
	- Розділу 3	-/30	30	30	
7	Кількість використаних джерел	50-60	60-80	60-80	
8	Апробація результатів виконання ВКР (з розміщенням в університетському репозитарії):				
	а) виступ на наукових конференціях з друкуванням тез	1	2	2	
	б) підготовка і видання наукової статті	-	-	1	
	в) впровадження результатів наукового дослідження на базовому підприємстві, установі	+/-	+	+	
9	Параметри для друку ВКР:	+	+	+	
	а) шрифт – Times New Roman				
	б) розмір шрифту – 14				
	в) інтервал – 1.5				
	г) абзац – 1,25 мм				
	д) поля на сторінці – верхнє і нижнє- 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм				
	е) нумерація сторінок – правий верхній кут, арабськими цифрами				

«Декларація доброчесності»

Я, Ковальчук Василь Степанович, підтверджую, що сам написав цю роботу і не використовував жодних інших, окрім цитованих, джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, які цитуються, позначаються як такі; інші недослівні запозичення чи ремінісценції, наведені в тексті цієї роботи, містять актуальну інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота у цій безпосередньо або змістовно аналогічній формі не була раніше опублікована чи оприлюднена. Усе зазначене вище посвідчую власноручним підписом.

Підпис

Дата

Перелік пропонуванних тем випускних кваліфікаційних (бакалаврських) робіт для здобувачів спеціальності 053 Психологія, освітньо-професійна програма «Психологія»

1. Психологічне обґрунтування взаємозалежності інтернет-комунікацій і соціальної поведінки молоді / Psychological substantiation of interdependence of Internet communications and social behavior of youth.
2. Вплив психологічної сепарації на соціальну адаптацію і професійну реалізацію особистості / The influence of psychological separation on social adaptation and professional realization of personality.
3. Сутнісна характеристика динаміки психічного здоров'я студентів у процесі професіоналізації. / Essential characteristics of the dynamics of mental health of students in the process of professionalization.
4. Психологічна корекція негативного ставлення батьків до дітей молодшого шкільного віку/Psychological correction of parents' negative attitude towards children of primary school age.
5. Соціально-психологічне благополуччя клієнта і способи його ситуаційного досягнення/Socio-psychological well-being of the client and ways of his situational achievement.
6. Особистісна адаптованість студентів до навчання у ЗВО в умовах дистанційної освіти/Personal adaptability of students to study in higher educational institutions in the conditions of distance education.
7. Система соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій, які зазнали інвалідності/The system of social and psychological rehabilitation of combatants who have suffered a disability.
8. Психодидактичні умови розвитку емоційної стійкості студентів соціономічних професій/Psychodidactic conditions for the development of emotional stability of students of socioeconomic professions.
9. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери підлітків, котрі виїхали за кордон внаслідок воєнних дій в Україні / Peculiarities of the value-motivational sphere of teenagers who went abroad as a result of military operations in Ukraine.
10. Опанування підлітками навичками асертивної поведінки у ситуації конфліктних взаємостосунків з навколишніми/Adolescents mastering the skills of assertive behavior in a situation of conflicting relationships with others.
11. Психологічний супровід життєсценарного утвердження професійної кар'єри старшокласників/Psychological support of life-affirmation of professional career of high school students.
12. Вплив несприятливого емоційного клімату сім'ї на привласнення підлітками маркерів девіантної поведінки/The influence of the unfavorable

emotional climate of the family on the adoption by adolescents of markers of deviant behavior.

13. Психодуховні ресурси особистісного розвитку студентів ЗВО під час професійної підготовки/Psycho-spiritual resources of personal development of students of higher educational institutions during professional training.

14. Онтогенетичні закономірності розвитку професійної самосвідомості майбутніх психологів сучасного ЗВО/Ontogenetic regularities of development of professional self-consciousness of future psychologists of modern higher educational institution.

15. Вплив Інтернет-залежності на психічне здоров'я особистості/ The impact of Internet addiction on the mental health of an individual.

16. Психологічні детермінанти становлення і закономірності розвитку особистості на етапі ранньої юності/Psychological determinants of formation and patterns of personality development at the stage of early adolescence.

17. Психологічна служба як вітакультурний ресурс розвитку сучасного ЗВО/Psychological service as a vital and cultural resource for the development of modern higher educational institution.

18. Теоретичні засади і методологічні моделі індивідуального психологічного консультування/Theoretical principles and methodological models of individual psychological counseling.

19. Особистісний розвиток студента-першокурсника у процесі психосоціальної адаптації до університетських умов життя/Personal development of a freshman in the process of psychosocial adaptation to university living conditions.

20. Соціально-психологічна характеристика споживчих потреб населення України/Socio-psychological characteristics of consumer needs of the population of Ukraine.

21. Психологічна адаптація дітей переселенців постраждалих від російсько-української війни/Psychological adaptation of the migrant children affected by the Russo-Ukrainian war.

22. Вплив гендерних стереотипів на вибір шлюбного партнера/The influence of gender stereotypes on the choice of a marriage partner.

23. Емпатія як фактор мотивації у професійному становленні студентів-психологів / Empathy as a motivational factor in the professional development of psychology students.

24. Психологічні детермінанти стійкої тривожності особистості / Psychological determinants of the persistent anxiety of personality.

25. Гендерні особливості прояву тривожності у молоді під час воєнного стану/Displaying of gender features in youngsters during military status.

26. Психологічні аспекти та особливості поведінки обдарованих дітей/Psychological aspects and behavioral characteristics of gifted children. 55

27. Соціальна та психологічна адаптації студентів-першокурсників до умов

навчання у ЗВО/Social and psychological adaptation of first-year students to the conditions of study in higher education institutions

28. Особливості розвитку ціннісно-мотиваційної сфери підлітків / Peculiarities of the development of the value-motivational sphere of teenagers.

29. Стадії та моделі емоційного вигорання у студентів-психологів/Stages and models of emotional burnout in psychology students.

30. Соціально-психологічний супровід пізнавального розвитку дитини дошкільного віку в інтернатних закладах / Social and psychological support of cognitive development of preschool children in residential institutions.

31. Психологічні особливості застосування методів арт-терапії в роботі з дітьми дошкільного віку / Psychological features of the use of art therapy methods in working with preschool children.

32. Соціально-психологічна адаптація іноземних студентів в умовах освітньої діяльності ЗВО / Socio-psychological adaptation of foreign students in the conditions of educational activities of higher education institutions.

33. Психологічна готовність студентів-першокурсників до майбутньої професії психолога / Psychological readiness of first-year students for the future profession of the psychologist.

34. Шляхи та психологічні детермінанти розвитку креативної особистості / Ways and psychological determinants of creative personality development.

35. Соціально-психологічні особливості входження особистості в групу і становлення в ній / Socio-psychological features of an individual's entry into a group and formation in it.

36. Способи використання методів арт-терапії у психокорекційній роботі із гіперактивними дітьми/Ways to use art therapy methods in psychocorrectional work with hyperactive children.

37. Зміст та особливості психологічного консультування в умовах пандемії COVID-19/Content and features of psychological counseling in a COVID-19 pandemic.

38. Психодидактичні умови розвитку резилієнтності особистості як передумови психічного здоров'я / Psychodidactic conditions for the development of personality resilience as a prerequisite for mental health.

39. Соціально-психологічні аспекти інклюзії осіб з комунікативними бар'єрами та дисфункцією мовлення / Socio-psychological aspects of inclusion of persons with communication barriers and speech dysfunction.

40. Соціально-психологічна адаптація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / Socio-psychological adaptation of orphans and children deprived of parental care.

41. Формування професійної культури майбутніх психологів засобами тренінгових технологій / Formation of professional culture of future psychologists by means of training technologies .

42. Вплив інформаційних технологій на соціалізацію студентської молоді / Information technologies influence on the student youth socialization.
43. Емоційний інтелект як чинник самореалізації студентської молоді / Emotional intelligence as a factor of self-realization of student youth.
44. Соціально-психологічні чинники соціального благополуччя студентської молоді / Socio-psychological factors of the student youth social well-being.
45. Вплив ціннісних орієнтацій на формування гендерної толерантності студентської молоді / Influence of value orientations on the formation of the student youth gender tolerance.
46. Дослідження компонентів психологічного здоров'я студентської молоді / Study of the student youth psychological health components.
47. Гендерні особливості фрустраційної толерантності в юнацькому віці / Gender peculiarities of frustration tolerance in adolescence.
48. Особливості психологічної готовності до материнства дівчат – вихованок дитячого будинку / Peculiarities of psychological readiness for motherhood of girls – pupils of a child care centre.
49. Психологічні особливості подолання тривожності старшокласників в умовах війни / Psychological peculiarities of overcoming anxiety of high school students in war conditions.
50. Індивідуально-типологічні особливості проявів агресивності у дітей дошкільного віку/ Individual and typological peculiarities of aggression manifestation in preschool children.
51. Прояви нарцисизму у процесі налагодження міжособистісних взаємин осіб юнацького віку / Manifestations of narcissism in the process of establishing interpersonal relationships of adolescents.
52. Особливості формування толерантності як професійної компетентності майбутніх психологів / Peculiarities of the formation of tolerance as a professional competence of future psychologists.
53. Вплив методів заземлення на фізіологічні показники організму людини при подоланні стресових реакцій / The influence of grounding methods on physiological parameters of the human body in overcoming stress reactions.
54. Ефективність використання методів арт-терапії в психокорекційній роботі психолога із дітьми, які страждають на РДУГ / The effectiveness of using art therapy methods in the psycho-correctional work of a psychologist with children suffering from ADHD.
55. Дослідження ефективності та доцільності EMDR при терапії психотравм у постраждалих від наслідків війни / Investigation of the EMDR effectiveness and feasibility in the treatment of psychological trauma in victims of war.
56. Дослідження ефективності методик подолання тривоги у дітях молодшого шкільного віку під час перебування в укритті / Investigation of the

effectiveness of methods of overcoming anxiety in primary school children during their stay in a shelter.

57. Дослідження ефективності використання майндфулнес у роботі з травматичним стресом / Study of the effectiveness of the use of mindfulness in the work with traumatic stress.

58. Сутнісна характеристика динаміки психологічного благополуччя особистості студентів-психологів / The essential characteristics of the dynamics of students-psychologists psychological well-being.

59. Взаємозв'язок особистісного егоцентризму та соціально-психологічної адаптації підлітків / Interrelation of personal egocentrism and social and psychological adaptation of teenagers.

60. Взаємозв'язок властивостей темпераменту та самореалізації особистості / Interrelation of temperament properties and self-realisation of personality.

61. Психологічні детермінанти асертивності особистості / Psychological determinants of personality assertiveness.

62. Психологічні особливості взаємозв'язку самооцінки та соціометричного статусу у старших підлітків / Psychological peculiarities of the relationship between self-esteem and sociometric status in older adolescents.

63. Психологічні особливості розвитку резильєнтності особистості в кризових життєвих ситуаціях / Psychological peculiarities of personality resilience development in crisis life situations.

64. Соціально-психологічні умови та ресурси відновлення психологічного здоров'я особистості після травматичних подій / Socio-psychological conditions and resources for the restoration of psychological health after traumatic events.

65. Особливості формування комунікативної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки / Peculiarities of the communicative competence formation of future psychologists in the process of professional training.

66. Дослідження ефективності балансної моделі як способу самопомоги та самопізнання при адаптації студентів до умов навчання під час війни / Study of the effectiveness of the balance model as a way of self-help and self-knowledge in the adaptation of students to the conditions of study in the war time.

67. Психологічні особливості профілактики та способи вирішення конфліктів у молодих подружніх парах / Psychological peculiarities of prevention and ways of resolving conflicts in young couples.

68. Психологічні технології подолання прокрастинації у студентській молоді / Psychological technologies for overcoming procrastination in students.

69. Емоційний інтелект в системі становлення психологічного благополуччя сучасної молоді / Emotional intelligence in the system of formation of psychological well-being of modern youth.

70. Шляхи та засоби формування психологічної стійкості осіб з інвалідністю / Ways and means of forming psychological resilience of persons with disabilities.

71. Вплив культурних та соціальних чинників на психологічну самопомогу осіб похилого віку/ Influence of cultural and social factors on psychological self-help of the elderly people.
72. Психологічні передумови та техніки саморегуляції психоемоційного стану військовослужбовців/ Psychological prerequisites and techniques of self-regulation of the psycho-emotional state of military personnel.
73. Роль арт-терапії в розвитку креативних здібностей та самовираження дітей дошкільного віку / The art therapy role in the development of creative abilities and self-expression of preschool children.
74. Вплив толерантності до невизначеності на професійно важливі риси сучасного керівника / Influence of tolerance to uncertainty on professionally important features of a modern leader.
75. Емоційний інтелект як предиктор психологічного благополуччя студентів / Emotional intelligence as a predictor of students' psychological well-being.
76. Психологічні особливості статевої ідентифікації підлітків з неповних сімей / Psychological peculiarities of sexual identification of teenagers from single-parent families.
77. Особливості психологічної реабілітації дітей учасників бойових дій / Peculiarities of psychological rehabilitation of children of combatants.
78. Почуття справедливості як чинник розвитку професійної моралі фахівця соціогуманітарної сфери / Sense of justice as a factor in the development of professional morality of a specialist in the socio-humanitarian sphere.

Навчально-методичне видання

Гірняк А.Н., Фурман А.В., Гірняк Г.С.

Методичні рекомендації
з підготовки, оформлення, захисту й оцінювання
випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти
першого бакалаврського рівня
зі спеціальності 053 Психологія

Формат 60x90/8. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Ум.-друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 4,1.
Тираж 200 прим.

Видавець та виготовлювач Західноукраїнський
національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ЗУНУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль, 46020
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua